

10—21/24/1979.

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-án
figyelemmel

410 *
***A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK****24/1979. számú****UTASÍTÁSA**

**a tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmények
ügyében a felderítő és megelőző intézkedésekről,
illetve a nyomozások elrendeléséről**

Budapest, 1979. évi szeptember hó 25-én.

A Büntető Törvénykönyvnek a tiltott határátlépésre és a hasonló jellegű bűncselekményekre vonatkozó rendelkezései, valamint a külföldre utazásról és az útlevelekről szóló jogszabályok előírásai szükségessé teszik a Belügyminisztérium szervei bűnüldöző munkájának és együttműködésének tovább fejlesztését és a rendelkezések változásaiból eredő feladataik újraszabályozását. Ezért a jogszabályi változásokkal érintett ügyekben a felderítő, megelőző intézkedésekre, és a büntetőeljárások elrendelésére vonatkozóan kiadom az alábbi

u t a s í t á s t :

I.

Általános rendelkezés

1. A BM központi, budapesti és megyei, valamint a BM Határőrség szervei az állam- és közbiztonsági, az igazgatásrendészeti, illetve a határőrizeti feladataik teljesítése során működjenek együtt a Magyar Népköztársaság államhatárának megsértésével, illetve a külföldre utazásról és az útlevelekről szóló jogszabályi előírások megszegésével elkövetett bűncselekmények felderítése, megelőzése és megakadályozása érdekében.
2. Az utasítás alkalmazása során a Btk. 217. § (1) bekezdés a) pontja szerinti tiltott határátlépéssel hasonló jellegű bűncselekményeknek kell tekinteni:
  - a) a jogszabály kijátszásával való külföldön maradás büntetést [Btk. 217. § (1) bekezdés b)],

- b) szolgálattal (hivatalos megbízatással) visszaélve külföldön maradás büntettét [Btk. 217. § (2) bekezdés],
- c) fegyveresen, csoportosan elkövetett tiltott határátlépés büntettét [Btk. 217. § (3) bekezdés a)—b)],
- d) légi járművel elkövetett tiltott határátlépés büntettét [Btk. 217. § (4) bekezdés],
- e) tiltott határátlépés előkészületének büntettét és vétségét [Btk. 217. § (5) bekezdés 1—2. tétel],
- f) tiltott határátlépés, jogszabály kijátszásával külföldön maradás vétségét [Btk. 217. § (6) bekezdés],
- g) az embercsempészség büntettét (Btk. 218. §),
- h) tiltott határátlépés, embercsempészség, külföldre szökés feljelentése elmulasztásának vétségét [Btk. 219. § (1) bekezdés a)—c)],
- i) külföldre szökés büntettét [Btk. 343. § (3)—(4) bekezdés],
- j) külföldre szökés előkészületének büntettét [Btk. 343. § (5) bekezdés].

II.

Tiltott határátlépések ügyében

- 3. A BM központi, budapesti és megyei, valamint a BM Határőrség szervei a tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmények elkövetésére vonatkozó értesüléseiket ellenőrizték, értékeljék, és küldjék meg intézkedésre az illetékes szerveknek:
  - a) állambiztonsági intézkedést igénylő értesüléseket a BM III/II—8. Osztálynak kell soron kívül megküldeni, ha:
    - a tiltott határátlépést fegyveresen, csoportosan, légi jármű külföldre vitelével, vagy a határon való erőszakos kitérésrel szándékoznak elkövetni;
    - a bűncselekményt államtitok, illetve fontosabb szolgálati titok birtokában levő, vagy jelentősebb közéleti funkciót betöltő, illetve olyan személy tervezi elkövetni, akinek külföldön maradása a Magyar Népköztársaság érdekeit jelentősen sértené;
    - a bűncselekményt baráti szocialista országok állampolgárai szándékoznak megvalósítani.
  - b) Ha a bűncselekmény félbeszakítása, elkövetésének megakadályozása egyéb állambiztonsági operatív intézkedést igényel, a tiltott határátlépésre utaló adatokat — a forrás megjelölésével és az információ megbízhatóságának minősítésével — az elkövető lakóhelye, illetve tartózkodási helye szerinti rendőr-főkapitányság állambiztonsági szervének kell megküldeni.
  - c) A külföldre utazás szabályainak kijátszásával tartósan külföldön maradásra irányuló előkészületről az elkövető ál-

landó lakóhelye szerinti rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályát, szolgálati útlevéllel tervezett elkövetés esetén a BM ORFK III—1. Osztályát kell értesíteni.

4. A BM központi, budapesti és megyei szervei az értesítések alapján a bűncselekmény félbeszakítására, elkövetésének megakadályozására tegyék meg a szükséges intézkedéseket.

Ha a tiltott határátlépésre és a hasonló jellegű bűncselekményre vonatkozó adatok értékelése alapján a bűncselekmény elkövetésének megakadályozására azonnali intézkedés szükséges, a szervek haladéktalanul értesítsék a BM Határőrség Felderítő Osztályát — a határmenti rendőr-főkapitányságok szervei a területileg illetékes határőr kerületparancsnokság felderítő alosztályát —, illetve intézkedjenek a halaszthatatlan nyomozati cselekmények végrehajtására.

A Magyar Néphadsereg, vagy a BM Határőrség állományába tartozókra, illetve a velük közös háztartásban élő hozzátartozókra vonatkozó információkról a BM III/IV. Csoportfőnökséget, a Belügyminisztérium — a BM Határőrség kivételével — vagy az IM Büntetésvégrehajtási Országos Parancsnokság állományába, valamint a velük közös háztartásban élő hozzátartozókra vonatkozóakról pedig a BM Belbiztonsági Osztályt is értesíteni kell.

A BM Határőrség felderítő szervei határterületen a tudomásukra jutott adatokra, jelzésekre, saját hatáskörükben intézkedjenek.

5. A BM III/II—8. Osztály a 3/a pontban meghatározott esetekben az illetékes operatív-, igazgatásrendészeti, illetve határőr szervekkel együttműködésben intézkedjen a bűncselekmény félbeszakítására, illetve elkövetésének megakadályozására.
6. Ha a BM Határőrség Felderítő Osztálya szerez értesülést az érintett bűncselekménynek a 3/a pontban meghatározottak szerinti elkövetéséről, a bűncselekmény megakadályozására a BM III/II—8. Osztállyal és a területileg illetékes rendőr-főkapitánysággal egyeztetve intézkedjen.
7. Csoportos turistautazás keretében jogszabály kijátszásával tervezett külföldön maradások megelőzése érdekében a BM III/II—8. Osztály az illetékes állambiztonsági szervekkel együttműködésben szervezze meg:
  - a) a kiutazó csoport tagjainak szükség szerinti ellenőrzését;
  - b) a csoport operatív biztosítását;
  - c) a külföldön maradásra történő erőszakos rábírással szembeni fellépést.
8. A határőr szervek a tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmény elkövetése közben tettenért személyeket az elfogás alkalmával náluk talált, illetve a felkutatott bizonyítékokkal és egyéb tárgyaikkal együtt, haladéktalanul adják át az elkövetés helye szerinti határőr kerületparancsnokság felderítő alosztályának (a továbbiakban: felderítő alosztály).

9. A felderítő alosztály:

- a) az elfogott személyeket hallgassa ki cselekményükre, annak indokára, a szökésben levő bűntársaikra és a határőrizet biztonságával összefüggő kérdésekre;
- b) a magyar állampolgárságú elkövetőket a BM Adatfeldolgozó Csoportfőnökség Állambiztonsági Operatív és a Bűnügyi Nyilvántartó Osztályán priorálja az eljárás lefolytatására illetékes nyomozó hatóság megállapítása céljából, és az elfogásról haladéktalanul értesítse az elkövetés helye szerinti rendőrkapitányságot;
- c) nem magyar állampolgárságú elkövető esetében értesítse az elkövetés helye szerinti rendőr-főkapitányság állambiztonsági vizsgálati alosztályát;
- d) a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozók elfogásáról a BM Határőrség Felderítő Osztálya, illetve a BM Határőrség Országos Parancsnokság központi ügyelete útján, a BM III/IV. Csoportfőnökség ügyeletét és a BM III/1. Osztályt értesítse. A Belügyminisztérium — a BM Határőrség kivételével — és az IM Büntetésvégrehajtási Országos Parancsnokság állományába tartozók elfogásáról a BM Belbiztonsági Osztályt is értesíteni kell.

A felderítő alosztálynak az elfogásról szóló értesítése tartalmazza az elkövető személyi adatait, cselekményét (a tettenérés helyét, idejét, körülményeit) és a bizonyítékok megjelölését.

10. A felderítő alosztályok a tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmény elkövetése során tettenért személyek ügyében hajtsák végre a halaszthatatlan nyomozási cselekményeket.

A felderítő alosztályok a nyomozó hatóság megbízása alapján végrehajthatnak más nyomozási cselekményeket is.

11. Ha a felderítő alosztályok feljelentése és adatai alapján megállapítható a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja, az elkövetés helye szerinti rendőr-főkapitányság illetékes vizsgálati szerve intézkedjen a nyomozás elrendeléséről.

Amennyiben a felderítő alosztálytól kapott feljelentés alapján a bűncselekmény alapos gyanújának megállapítása kétséges, a felderítő alosztály a nyomozó hatóság vezetője által megjelölt intézkedéseket figyelembevéve tisztázza, hogy történt-e bűncselekmény. Bűncselekmény fennforgásának hiánya esetén az elfogott személyt szabadon kell engedni.

A felderítő alosztály és a nyomozó hatóság között a bűncselekmény alapos gyanúja megalapozottságának kérdésében felmerült vita esetén a felettes szervek, illetve a felügyeletet gyakorló ügyész állásfoglalása szerint kell eljárni.

12. A felderítő alosztály az elkövetőket a büntető feljelentéssel, az ügyben keletkezett iratokkal és bizonyítékokkal együtt haladéktalanul, de legkésőbb 24 órán belül, adja át az elkövetés helye szerinti nyomozó hatóságnak.

Az elkövetőknek a határőrségtől való elszállítása az elkövetés helye szerinti nyomozó hatóság feladata. Amennyiben a nyomozás teljesítésére más hatóságnak van illetékessége, a továbbszállításról az eljárásra jogosult szervnek kell gondoskodni.

13. Ha a tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmény elkövetőjét nem a határőrség fogta el, az eljárást folytató nyomozó hatóság átiratban tájékoztassa a BM Határőrség Felderítő Osztályát (a határmenti rendőr-főkapitányságok a területileg illetékes határőr kerületparancsnokság felderítő osztályát) a bűncselekményről, annak elkövetőjéről, az elkövetés helyéről, idejéről és módjáról.

14. A szocialista országok szervei által tiltott határátlépés gyanúja miatt a közös országhatár forgalomellenőrző pontján átadott, vagy hazairányított, útiokmányokkal rendelkező magyar állampolgárokat a BM Határőrség vegye át.

A BM Határőrség szervei az átadott, vagy hazairányított személyeket hallgassák meg, és ha terhükre bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúját nem lehet megállapítani, útiokmányaikat további intézkedés végett küldjék meg a lakóhelyük szerinti rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztályának, az érintetteket pedig irányítsák bejelentett lakóhelyükre.

Ügyükben büntetőeljárás lefolytatását csak bűncselekmény alapos gyanújának fennforgása esetén lehet kezdeményezni.

15. A baráti szocialista országok állambiztonsági szervei által külföldön őrizetbe vett magyar állampolgárok hazaszállítását, vagy a Ferihegyi repülőtéren történő átvételét a BM III/1. Osztály hajtsa végre.

Amennyiben az átvett személy által elkövetett bűncselekmény ügyében a nyomozás teljesítése nem tartozna a BM III/1. Osztály hatáskörébe, az elkövetőt az eljárás lefolytatására az illetékes nyomozó hatóságnak adja át. — Ha az átvett személy terhére bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja nem állapítható meg, őt a bejelentett állandó lakóhelyére kell irányítani, és az átvételről, illetve a vele szemben tett intézkedésről, a lakóhelye szerinti rendőr-főkapitányság állambiztonsági szervét átiratban kell értesíteni.

III.

Külföldiek által elkövetett tiltott határátlépések ügyében

16. A Szovjet Szocialista Szövetségi Köztársaság, a Román Szocialista Köztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság viszonylatában befelé irányuló tiltott határátlépés miatt a határ közelében elfogott szomszédos szocialista ország állampolgárát — amennyiben más bűncselekményt nem követett el —, a BM Határőrség Felderítő Osztálya vezetőjének engedélyével a határőrség szervei rövid úton adják át az érintett állam határőrizeti szervének:

- magyar—szovjet viszonylatban az 1962. évi 16. számú tvr.-el kihirdetett Szerződés 40. pontja,
- magyar—román viszonylatban az 1964. évi 18. számú tvr.-el kihirdetett Szerződés 46. pontja,
- magyar—csehszlovák viszonylatban az 1978. évi 10. számú tvr.-el kihirdetett Egyezmény 4. pontja alapján.

17. Az Osztrák Köztársaság és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság viszonylatában a befelé irányuló tiltott határátlépés miatt a határ közelében elfogott jugoszláv, illetve osztrák állampolgár, vagy harmadik ország állampolgára esetén — amennyiben a politikai menedékjog megadásának feltételei nem forognak fenn, illetve más bűncselekményt nem követett el, és a cselekmény elkövetésének körülményei nem zárják ki — a viszonzosság, illetve a kialakult gyakorlat alapján a határőr kerületparancsnokság felderítő alosztályának vezetője, vagy az eljárást folytató megyei rendőr-főkapitányság állambiztonsági szervének vezetője — a megyei főügyésszel egyeztetve — kezdeményezheti az elkövetőnek a szomszédos ország illetékes szervének történő visszaadását, illetve hazairányítását.

Az átadás, illetve a visszairányítás engedélyezésére jogosult:

- a) osztrák viszonylatban — a BM Határőrség Felderítő Osztálya, a BM III/1., BM III/II—8. és a BM ORFK III—2. Osztály vezetője javaslatára — a belügyminisztériumi államtitkár,
- b) jugoszláv viszonylatban — a BM Határőrség Felderítő Osztálya, a BM III/1. és a BM ORFK III—2. Osztály vezetője javaslatára — a BM Határőrség országos parancsnoka.

Az átadás, illetve a visszairányítás kérdésében az említett szervek vezetőinek állásfoglalását a BM Határőrség Felderítő Osztályának vezetője rövid úton szerezzé be és egyeztesse.

18. A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság, vagy az Osztrák Köztársaság irányából tiltott határátlépést elkövető nem magyar állampolgárokat, ha átadásukra, illetve visszairányításukra 24 órán belül nem kerülhet sor, az elkövetés helye szerinti rendőr-főkapitányság illetékes vizsgálati szerve vegye őrizetbe — amennyiben ennek törvényi feltételei fennforognak.

19. Tiltott határátlépést, vagy a vele hasonló jellegű bűncselekményt elkövető nem magyar állampolgárokat a határőrség felderítő alosztályaitól a rendőr-főkapitányságok állambiztonsági vizsgálati alosztályai vegyék át, és a szükséges nyomozási cselekmények végrehajtása után a BM III/1. Osztálynak adják át.

A BM III/1. Osztály a nyomozás során bizonyítható bűncselekményre tekintettel, a jogsegélyegyezmények, a nemzetközi megállapodások és gyakorlat alapján, vagy a viszonzosság elvének alkalmazásával intézkedjen a bűnügyeknek és az elkövetőnek az ügyészséghez, illetve az elkövető állampolgársága szerinti illetékes hatóságnak történő átadására.

IV.

Jogszabály kijátszásával, illetve szolgálattal (hivatalos megbízással) visszaélve elkövetett külföldön maradás büntette ügyében

20. A jogszabály kijátszásával, szolgálattal (hivatalos megbízással) visszaélve elkövetett külföldön maradás eseteiben büntető-eljárás megindítása előtt vizsgálni kell, hogy operatív eszközök igénybevételével, vagy a hozzátartozók bevonásával van-e lehetőség a jogellenesen külföldön maradt személy hazatérésének elősegítésére. Az ezzel kapcsolatos intézkedéseket a BM III/I. Csoportfőnökséggel egyeztetetten és együttműködve kell megtervezni és végrehajtani.
21. Azoknak az ügyében, akik az engedélyezett időtartam lejárta után tartósan külföldön maradtak, és a lakóhelyeik szerinti rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztálya a jogellenes külföldön tartózkodást megállapította, az elkövető személyére, valamint külföldön tanúsított magatartására vonatkozó adatok alapján egyénileg meg kell vizsgálni, hogy a külföldön maradás jelentősen sérti-e hazánk érdekeit.
22. Az elkövetők lakóhelye szerinti rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeti osztálya-, III/II. osztálya-, a III/1. alosztálya, és a II/I—3. (vizsgálati) osztálya, valamint a megyei főügyészség képviselője — a felderített és rendelkezésre álló adatok alapján — előzetesen értékeljék, hogy a büntető törvényi rendelkezések szerint a külföldön maradás miatt fennállnak-e a büntetőeljárás megindításának előfeltételei.
23. A jogszabály kijátszásával vagy a szolgálattal (hivatalos megbízással) visszaélve külföldön maradó személyek ügyében büntetőeljárást kell kezdeményezni, ha a cselekményük jelentősen sérti a Magyar Népköztársaság érdekeit.
E büntettek alapos gyanúja miatt büntetőeljárást indokolt kezdeményezni azok ügyében, akik cselekményük elkövetésekor államtitok birtokában voltak, vagy akik külföldi tartózkodásuk idején a Magyar Népköztársasággal szemben ellenséges magatartást tanúsítottak, illetve külföldi szervezeteknek, sajtónak, rádiónak, vagy más propaganda szerveknek ilyen jellegű nyilatkozatot tettek.
24. A büntetőeljárás kezdeményezésének kérdésében fokozott körültekintéssel értékelendő annak a cselekménye pl., aki:
  - a külföldre utazás vagy külföldön tartózkodás szabályainak kijátszásával együtt más bűncselekményt is elkövetett;
  - országos híró tudós, művész, vagy sportoló;
  - népképviselési-, állami-, vagy társadalmi szervnél vagy szervezetnél ismert személyiség, illetve ott vezetői-, irányítói funkciót töltött be;
  - katonai szolgálatból, belügyi, illetve büntetésvégrehajtási állományból öt éven belül szerelt le, vagy más módon fontos katonai adatokat ismer.

25. A büntetőeljárásokban az elkövető büntető felelősségre vonásához szükséges eljárási cselekmények teljesítése mellett vizsgálni kell:
- a) az elkövetést kiváltó okokat és lehetővé tevő körülményeket;
  - b) a bűncselekmény bekövetkezéséért felelősök körét és felelőségük mértékét, különös figyelemmel az elkövetést elősegítők vétkességét;
  - c) az elkövetők milyen államtitok, fontosabb szolgálati titok birtokában vannak, és azok esetleges kiszolgáltatása milyen mértékben sérti a Magyar Népköztársaság érdekeit és a kiszolgáltatásuk esetére milyen védelmi intézkedések megtétele szükséges.

V.

Vegyes rendelkezések

26. A tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűnügyek nyomozására vonatkozó egyéb hatásköri és illetékességi szabályokat a 10/1979. BM számú utasítás tartalmazza.
27. A nyomozó szervek a tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmények miatt büntetőeljárás alá vont személyeket az ide vonatkozó szabályzatok szerint vegyék nyilvántartásba. A rendőr-főkapitányságok III/II. osztályai az igazgatásrendészeti osztályok adatai alapján vegyék kutató nyilvántartásba azokat a jogellenesen külföldön tartózkodó személyeket, akiknek ügyében büntetőeljárás nem indult. A BM Adatfeldolgozó Csoportfőnökség szervezze meg, hogy a BM ORFK nyomozó hatóságai által tiltott határátlépés és a hasonló jellegű bűncselekmények miatt eljárás alá vont személyek az állambiztonsági operatív nyilvántartásba felvételre kerüljenek.
28. Ez az utasítás a kiadása napján lép hatályba. Egyidejűleg a 023/1967. számú belügyminiszteri parancs és az I. és II. számú végrehajtási utasítása, valamint a 01/1967. számú belügyminiszter-helyettesi utasítás hatályát veszti. Ezt az utasítást az érintett állomány számára oktatás tárgyává kell tenni.

BENKEI ANDRÁS s. k.,
belügyminiszter

Készült: 320+100 példányban.

Kapják: államtitkár,
miniszterhelyettesek,
főcsoportfőnök-helyettesek,
Határország országos parancsnoka, helyettesei,
csoportfőnökök, helyetteseik,
ORFK és III. Főcsoportfőnökség osztályvezetői,
III/1. Osztály osztályvezető helyettesek, A, B, C alosztályok vezetői,
Belbiztonsági Osztály vezetője,
BM iskolák parancsnokai,
budapesti, megyei rendőr-főkapitányok, helyetteseik,
III/1. alosztályok vezetői,
járási, városi, kerületi rendőrkapitányok,
Hór. Felderítő Osztály vezetője, felderítő alosztályok,
felderítő csoportok vezetői.